

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Physicam, siue Scientiam de Corpore naturali

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

Cap. I. De Terra.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95236](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95236)

TRACTATUS II.

De quatuor Elementis in particulari.

CAPVT PRIMVM.

De Terra.

1.

ASERO primò: Terra est summè siccà, & prope summum frigida: ita cum Aristotele 2. de generat. quæst. 5. cap. 3. communiter omnes Philosophi: & probatur hac ratione, quæ etiam quæ cuius elemento qualitas in summo conueniat, perspicuum fiet: debita elementorum dispositio postulat, ut sicut supremo elemento, igni nimirum, prima, & præcipua qualitas actiua in summo conueniat, ita etiam elemento infimo, & omnium ignobilissimo, nimirum terræ, qualitas passiuæ posterior, & ignobilior in summo competat: atque ut, quemadmodum prima qualitas actiua elemento ignis conuenit, prima etiam passiuæ elemento aeris, igni dignitate proximo, conueniat: ac per consequens, ut secunda qualitas actiua, quæ tantum superest, aquæ in summo conueniat: cum ergo prima, & præcipua qualitas actiua sit calor, & secunda, ac minus præcipua frigus; prima verò, & præcipua qualitas passiuæ sit humiditas, secunda verò & minus nobilis siccitas: certè dispositio recta elementorum postulat, ut, quæ admodum igni calor in summo, sic etiam terræ siccitas in summo; nec non aëri humiditas in summo, & aquæ frigiditas in summo congruant. Eadem etiam dispositio principum qualitatum ad elementorum conseruationem maximopere confert, cum iuxta illam qualitates in summo contrariæ sibi contigæ non sint. Quæ autem Auicenna de cælo cap. 16. & Albertus Magnus pro summa terræ frigiditate opponunt, tantum efficiunt, alteram nostræ conclusionis partem, aut certè terram ab extrinseco interdum summe frigidam esse.

2.

Assertio secundò: terra in mundi medio immobilis hæret. Hæc assertio suaderetur: primò ex sacris literis, siquidem Psalm. 103. habetur: *qui fundasti terram super stabilitatem suam, non inclinabitur in sæculum sæculi*, & Ecclesiastes cap. 1. *terra in æternum stat*, & Paralipomenon cap. 16. *Deus fundauit orbem immobilem*. Secundò id ipsum ratione suaderetur: quia terra nec naturaliter, nec violenter mouetur: ergo nullo modo, non naturaliter, quia ille motus naturalis aut esset rectus, & sic esset à medio, cum terra in mundi medio sit: terram autem naturaliter moueri à medio, siue sursum naturaliter impossibile est: aut esset circularis, & velocissimus, sicut cum pluribus Pythagoricis nouissimè Copernicus arbitratur: & hoc etiam repugnat, primò, quia si quis sagittam in altum eiacularetur, non deberet decidere supra eandem telluris partem, de qua sursum proiecta eret, sed supra aliam longe distitam, atque remotam: haud secus ac cum quis è naui sagittam sursum proicit; è naui, inquam, ventis impulsæ, & matia celerissime aranti, ea non suprâ nauim,

sed longe post illam decedit, eo quod motum nauis consequi nequeat. Secundò, quia ædificia omnia corruerent: si enim terræ motus, qui vnam, aut alteram telluris particulam sollicitat, & qui non semper, sed statim temporibus grassatur, tamen vrbes integras diruit, vallibus mōtes æquat, orasque, ac littora tremere, & mugire facit; quid stabile, & inconcussum esse poterit, ubi tota terræ moles irrequieta volubilitate, ac perpetua vertigine in orbem rapiatur. Tertiò, quia videmus tellurem immobilem stare, & cælum, ac sydera circum nos volui, ut spatium viginti quatuor horarum encyclopediam absoluant. Quod autem responderet Copernicus, sensum nostrum ludificari, & potius cælum cum syderibus semper immobile stare, solamque terram esse, quæ mouetur ea celeritate, ut spatium viginti quatuor horarum circum suum perficiat: haud secus ac cum quis à parau soluit, nauis ei consistere, & litus moueri videtur, quo respexit ille Aneid. 3.

Prouehinur portu: terræque vrbesque recedunt. Hoc, inquam, quod responderet Copernicus, in congregatione Cardinalium merito damnatum est: utpote quod multis sacre Scripturæ testimoniis repugnat: inter quæ luculentissimum est illud Ecclesiastes cap. 1. *oritur sol, & occidit, & ad locum suum reuertitur: ibique renascens gyrat per meridiem, & flectitur ad aquilonem.*

Quod autem terra, quæ est eius firmitas, ac stabilitas, violenter non moueatur ut ad secundum à nobis probandum deueniam, ad id perspicuum videtur, ut probatione non egeret, nisi oppositum sensisset P. Vasquez 1. 2. disp. 82. c. 2. num. 6. Primò quia centrum grauitatis terræ debet esse penetratum cum centro magnitudinis vniuersi: siue, quod in idem recidit, cum loco omnium infimo: at si aliquod pondus terræ ex vna parte, & non ex alia accedat, esto sit minima quædam stipula, aut tantillus ei impulsus imprimatur: magis quidem ex vna parte circa punctum medium suæ magnitudinis, & magnitudinis vniuersi; magis, inquam, ex vna parte, quam ex alia grauitabit: igitur punctum magnitudinis terræ, nec non totius vniuersi non erit, sicut antea punctum grauitatis terræ, neque cum eo penetrabitur: igitur tota terra trepidare, & moueri debet ad hoc, ut punctum grauitatis eius cum puncto magnitudinis terræ, & vniuersi penetraretur, & coincideret; siue, quod perinde est, ad hoc ut terra in infimo loco sit: aut si ita non moueatur, certè sursum quiescet.

Secundum huius sententiæ fundamentum est, quia cum lapis in terram decidit, impetum aliquem terræ imprimat: ille autem impetus, siue impulsus terræ impressus aliquando perit, nec enim semper durat: at non perit defectus subiecti, siquidem illud ratione suæ stabilitatis illæ sum remanet: nec etiam defectu motoris, siue causæ efficientis: quia motor lapidis in centrum ruentis, terramque lapsu suo concutientis est ipse lapis, qui illæsus etiam permanet: igitur per alium impetum contrarium destrui debet: eiusmodi autem impetus, siue impulsus contrarius aliter produci à terra nequit, quam quia ratione pōderis impressi deorsum subsidit, ut centrum magnitudinis suæ, ac totius vniuersi cum centro suæ grauitatis penetrat; sursum verò iterum subleuat; eo quod partes à centro vniuersi deiecte illud recuperare nitantur: terra autem ita subsi-

dens, atque subfulcrans trepidanti similis est.

Verum in primis iuxta hanc sententiam terra in perpetuo motu, ac trepidatione esset: cum nusquam, aut nunquam ab impetu aliquo ei impresso, aut pondere ei iniecto immunitis sit: consequens autem non solum experimento repugnat, verum etiam rationi naturali, iuxta quam nullum violentum naturaliter perpetuum esse potest. Rursus: si palea bilanci in æquilibrio posita iniecta illam non inclinat, nec in alteram partem flectit: qua ratione credendum est, telluris molem quantumvis æquilibrium amet, villo pondere, villoque impetu tremere, aut commoueri posse. Præterea ut centrum gravitatis terræ penetraretur cum centro magnitudinis eius, necesse non est, ut impresso aliquo impulsu, aut iniecto aliquo pondere terræ versus aliquod eius latus, illico tota telluris moles, ac vastitas moueatur; sed satis est, ut versus aliud latus æquale pondus terræ iniiciatur, æqualisque impulsus ei imprimatur; sic enim ad æquilibrium tota reuocabitur, tamen non moueatur: & rationi magis consonum videtur, ut terra huiusmodi ponderum, & impulsuum quasi contrapositionem postulet, quam ut à violento trepidationis motu nunquam quiescat. Postea: sicut duratio affixa instanti A. eo elapso absque villo contrario perire potest, cur similiter impulsus absque impulsu contrario perire nequeat. Cum ergo terra aliqua ex parte impellitur de nouo, non erit opus, ut ad destruendum eiusmodi impulsus alius contrarius, non sine totius terræ titubatione, producat. Tadem sicut corpus aliquod recipit impulsus, quin per eum moueatur; ut cum quis ingentem rupem totis viribus, loco dimouere, aut in altum leuare frustra conatur: cur similiter corpus impulsus producere nequeat absque eo, quod moueatur; atque adeo tamen ad destruendum impetum terræ impressum alio impetu contrario opus sit; sanè eiusmodi impetum contrarium tellus immota, atque inconcussa producere poterit.

CAPVT II.

De Aqua.

6. **A**ssero primò: Aqua est summè frigida, & prope summum humida: ita cum Aristotele plerique eius interpretes, & Philosophi, ac nouissimè Compton. disp. 12. de gen. sect. 3. num. 2. & facile suaderi potest: quia aqua nequit esse summè sicca, ut experientia demonstrat: deinde nequit esse summè humida, aut summè calida, ut constabit inferius: cum de aëre, & igne egerimus: reliquum igitur est, ut summè frigida suo prope genio sit. Quod verò prope summum humida sit, adeo compertum est ipsa experientia, ut probatione non egeat. Dices: si aqua frigidissima esset suapte natura gelu, siue glacies esset: cum nimia frigiditas corpora liquida congelet. Verum quemadmodum ignis non lucet, nisi subili terreo admixtus: eaque de causa in propria sphaera non videretur: ita etiam aqua non gelascit, nisi exhalatione terrea concreta, ut docet Auerroes 4. de celo comment. 32. aqua autem suapte natura eiusmodi concretionem non postulat, sed potius pura, ac defœcata esse.

7. **A**ssero secundò: Aquæ fontanæ, atque fluuiales à mari originem ducunt. Ita Basilii Hieronymi. Isidor. Damasceni. Thomas, Idonysius, & alij Patres. Suadet primò ex illo loco citato Ecclesiastes cap. 1. omnia flumina intrant in mare, &c. Respondent aduersarij, flumina à mari exire, non quod per occultas terræ vias, quasi per venas quasdam à mari disseminantur, sed quod materia fluminum, ac fontium sint imbres, & pluuia; quæ, quia magna ex parte à mari oriuntur, vaporibusque ex eo surrectis aluntur, ideo mediate (vt aiunt) fontes, & flumina à mari exire dicuntur.

8. **C**æterum hanc solutionem elegantissimè refellit Seneca lib. 3. natural. quæstion. cuius hæc sunt verba: *Primum ego tibi vinearum diligens fossor affirmo, nullam pluuiam esse tam magnam, quæ terram vltra decem pedes in altitudinem maderet; faciat; omnis humor intra primam crustam consumitur, nec in inferiora descendit. Quomodo ergo potest imber suggerere amnibus, vires, quæ summam humum tingit. Pars maior eius per flumina alueos in mare effertur: exiguum est, quod sorbet terra, nec id seruat: aut enim arida est, & absorbet quidquid in se fufum est: aut satiata, si quid supra desiderium cecidit, excludit: & ideo primis imbribus non augentur amnes, quia totos in se sitiens terra trahit. Quid? quod quadam flumina erumpant saxi, & montibus his quid conferent pluuiæ, quæ per nudas rupes deferuntur, nec habent terram, cui insideant. Adice, quod in siccissimis locis putei in altum acti per ducendum, aut tricenis pedum spatia inueniunt aquarum vberes: venas in ea altitudine, in quam aqua non penetrat, ut scias illic non celestem esse, nec collectitium humorem, sed quod dici solet viuum aquam: illo quoque argumento hæc opinio refellitur, quod quidam fontes in summo montis cacumine redundant: apparet ergo, illos sursum agi, hæc ibi concipi, cum omnis aqua pluuialis decurrat.*

9. **S**ecundò suadet nostra sententia: quia flumina, & fontes originem non trahunt ex pluuiis, & imbribus, ut numero præcedenti ostensum est: nec etiam ex vaporibus, & aëre intra cauernas, porosque terræ conclusis, & indidem in aqua solutis; vt Aristoteles, & cum eo eius interpretes arbitrati sunt: igitur à polo oriuntur. Posterior pars antecedentis, quæ sola probationis indiga est, in hunc modum probatur: quia si flumina, & fontes ex vaporibus, & aqua intra terræ sinus incluis, & in aquas addensatis originem ducerent, hæc secus ac pluuiæ ex vaporibus oriuntur, non possent fontes esse perennes, sicut etiam pluuiæ quot annis, & quot mensibus modo cadunt, modo non cadunt: & nunc has, nunc illas terræ partes irrorant: ita pariter fontes, & flumina statos, certosque cursus non obtinerent, sed eodem anni tempore modo fluerent, modo deficerent: & nunc hos, nunc illos telluris tractus alluerent, & irrigarent. Quid? quod incredibile est, intra terræ poros tantum aëris, tantumque vaporum concludi, quantum ad generationem tot, tantorumque fluminum sufficiat. Quis sibi persuadeat, à stibicidiis montium, & vaporibus in aquas guttatim resolutis vires accipere Pelusiæ illum Nilum (vt interim alia flumina prætermittam) cuius aquarum copia ea est, ut septem olliis in mare deuoluatur, eoque impetu, ac torrente, vt eius